

فهرست اسناد کتابخانه مجلس شورای اسلامی

(مجله پنجم)

فهرست اسناد کمیسیون های مجلس شورای ملی

(دوره دوم تا پنجم)

(دقراول)

به کوشش:

عاطف طهرانی - نذاشماره

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی

تهران - ۱۳۹۶

سرشناسه: ایران. مجلس شورای اسلامی. کتابخانه، موزه و مرکز اسناد
عنوان و نام پدیدآور: فهرست اسناد کتابخانه مجلس شورای اسلامی (مجلد نهم): فهرست اسناد کمیسیون‌های
مجلس شورای ملی (دوره شانزدهم تا نهم) (دفتر اول) / به کوشش علی ططری، ندا شهماری
مشخصات نشر: تهران، کتابخانه، مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری: ۱۰۱۴ ص.

فروست: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی؛ شماره انتشار ۴۴۲.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۰-۶۴-۲؛ ۵۰۰۰۰۰ ریال.

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: ص.ع. به انگلیسی: Ali Tatari, Neda Shahmari, The documents of Islamic consultative
assembly's library

یادداشت: نمایه

عنوان دیگر: فهرست اسناد کمیسیون‌های مجلس شورای ملی (دوره دوم تا نهم) (دفتر اول).
موضوع: ایران. مجلس شورای اسلامی. کتابخانه، موزه و مرکز اسناد -- فهرست‌ها

موضوع: Iran. Parliament. Library, Museum, and Documentation Center--Indexes

موضوع: اسناد ملی -- ایران -- فهرست‌ها

موضوع: Public records--Iran--Catalogs

شناسه افزوده: ططری، علی، ۱۳۵۷-، گردآورنده

شناسه افزوده: شهماری، ندا، ۱۳۵۷-، گردآورنده

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۵ ۱۴۵۵ ف۸م/۲۶۶۲۱ Z

رده‌بندی دیویی: ۰۱۱/۳۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۳۵۶۳۱

فهرست اسناد کتابخانه مجلس شورای اسلامی
(مجلد نهم)

فهرست اسناد کمیسیون‌های مجلس شورای ملی
دوره دوم تا پنجم
(دفتر اول)

به کوشش: علی ططری و ندا شهماری

لایحه: مرکز پژوهش

پایه: فاطمه بوجار

حرف: مهربان بیری

شماره انتشار: ۱

ناظر چاپ: نیکی ایوبی

چاپ اول: ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰

بها: ۵۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۰-۶۴-۲

تمامی حقوق چاپ و نشر این اثر در انحصار کتابخانه، موزه و مرکز
اسناد مجلس شورای اسلامی است.

انتشارات و توزیع:

میدان بهارستان، خیابان مجاهدین اسلام،

نیش کوچه آجانلو، ساختمان پلیس ۱۰+، طبقه سوم

تلفن: ۳۳۵۴۸۱۴۷-۸

نشانی سایت اینترنتی: www.Ical.ir

به نام صورت آرای معانی

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، به عنوان بازوی فرهنگی قوه مقننه، در مدت نزدیک به یکصد و ده سال از عمر پربار خود، توانسته خدمات فراوانی را در عرصه فرهنگ و تمدن اسلام و ایران، اعم از انتشارات نفایس و مخطوطات ارزشمند مخازن خود، به جامعه علمی و فرهنگی کشور، عرضه نماید. در این راستا، انتشار اسناد در طی یک دهه گذشته، به عنوان بخش از منابع اصلی و مهم آرشیو مجلس، مورد اهتمام بوده و بازخوانی و انتشار آنها در رلویت مأموریت‌های کتابخانه قرار گرفته است. وجود چهارده میلیون برگ سند مربوط به تاریخ مشروطه، خود گواهی است بر مسئولیت خطیر کتابخانه مجلس در امر اطلاع رسانی، انتشار و اذاعه منابع تاریخ معاصر ایران که در این راستا، تلاش‌های قابل توجهی نموده است.

این مجموعه، شامل فهرست اسناد کلی، نمای مجلس شورای ملی در ادوار دوم تا پنجم است. با انتشار این اثر، برای نخستین بار است که اطلاعاتی درخصوص کمیسیون‌های تخصصی مجلس، عرضه و منتشر می‌شود. این مجموعه، دربردارنده فهرست کامل اسناد موجود با عنوان کمیسیون‌های مجلس است که با کوشش ارزشمند جناب آقای علی ططری و سرکار خانم ندا شهماری از فهرست‌نویسان با تجربه مرکز اسناد مجلس، آماده و منتشر شده است.

سید علی‌علاء

رئیس کتابخانه، موزه و مرکز اسناد

مجلس شورای اسلامی

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار
۱۵	مقدمه
۲۵	کمیسیون‌های دوره دوم
۲۵	کارتن ۱: کمیسیون‌ها
۹۱	کارتن ۲: کمیسیون مبتکرات
۱۰۵	کارتن ۳: کمیسیون نظام
۱۱۱	کارتن ۴: کمیسیون داخله
۱۱۵	کارتن ۵: کمیسیون خارجه
۱۲۱	کارتن ۶: کمیسیون پست و تلگراف
۱۳۳	کارتن ۷: کمیسیون عدلیه
۱۳۹	کارتن ۸: کمیسیون بودجه
۱۴۹	کارتن ۹: کمیسیون قوانین مالیه
۱۵۵	کارتن ۱۰: لوایح کمیسیون‌های متفرقه
۱۶۵	کارتن ۱۱: کمیسیون خارجه
۱۹۱	کارتن ۱۲: کمیسیون بودجه
۲۱۹	کارتن ۱۳: کمیسیون بودجه
۲۲۹	کارتن ۱۴: کمیسیون بودجه

۲۳۳	کارتن ۱۵: کمیسیون بودجه
۲۳۷	کارتن ۱۶: هیئت رئیسه
۲۷۳	کارتن ۱۷: متفرقات کمیسیون‌ها

۲۷۹	♦ کمیسیون‌ها دوره سوم
۲۷۹	کارتن ۱۸: شعبات سته
۲۸۵	کارتن ۱۹: کمیسیون‌ها
۲۹۳	کارتن ۲۰: کمیسیون بودجه
۲۹۷	کارتن ۲۱: کمیسیون مبتکرات
۳۰۱	کارتن ۲۲: کمیسیون قوانین مالیه
۳۰۵	کارتن ۲۳: حضور و غیاب نمایندگان
۳۱۳	کارتن ۲۴: حضور و غیاب کمیسیون‌ها
۳۲۱	کارتن ۲۵: غیبت نمایندگان و اوراق
۳۲۹	کارتن ۲۶: ته چک گزارش‌های شعب
۳۴۱	کارتن ۲۷: ته چک گزارش‌های کمیسیون‌ها

۳۴۹	♦ کمیسیون‌ها دوره چهارم
۳۴۹	کارتن ۲۸: شعبه اول
۳۶۱	کارتن ۲۹: شعبه دوم
۳۶۹	کارتن ۳۰: شعبه سوم
۳۸۹	کارتن ۳۱: شعبه چهارم
۳۹۹	کارتن ۳۲: شعبه پنجم
۴۰۷	کارتن ۳۳: شعبه ششم
۴۱۵	کارتن ۳۴: کمیسیون بودجه قدیم
۴۶۱	کارتن ۳۵: کمیسیون بودجه قدیم
۴۹۹	کارتن ۳۶: کمیسیون بودجه جدید
۵۰۷	کارتن ۳۷: کمیسیون عدلیه
۵۱۹	کارتن ۳۸: کمیسیون قوانین مالیه
۵۲۹	کارتن ۳۹: کمیسیون نظام
۵۳۳	کارتن ۴۰: کمیسیون خارجه
۵۳۹	کارتن ۴۱: کمیسیون عرایض و مرخصی
۵۴۷	کارتن ۴۲: دفاتر کمیسیون عرایض و مرخصی
۵۵۱	کارتن ۴۳: کمیسیون داخله

۵۵۷	کارتن ۴۴: کمیسیون فواید عامه و پست و تلگراف
۵۶۹	کارتن ۴۵: کمیسیون محاسبات
۵۷۷	کارتن ۴۶: کمیسیون معارف
۵۸۵	کارتن ۴۷: کمیسیون مبتکرات
۵۹۳	کارتن ۴۸: کمیسیون‌های مختلفه
۶۰۹	کارتن ۴۹: کمیسیون‌های مختلفه

❖ کمیسیون‌ها دوره پنجم

۶۲۹	کارتن ۵۰: شعبه اول
۶۲۹	کارتن ۵۱: شعبه دوم
۶۴۳	کارتن ۵۲: شعبه سوم
۶۵۵	کارتن ۵۳: شعبه چهارم
۶۶۱	کارتن ۵۴: شعبه پنجم
۶۶۷	کارتن ۵۵: شعبه ششم
۶۷۱	کارتن ۵۶: کمیسیون بودجه
۶۷۹	کارتن ۵۷: خبر کمیسیون بودجه
۷۰۷	کارتن ۵۸: دفاتر کمیسیون بودجه
۷۴۵	کارتن ۵۹: _____
۷۵۳	کارتن ۶۰: دفاتر کمیسیون عدلیه
۷۵۵	کارتن ۶۱: کمیسیون قوانین مالیه
۷۵۹	کارتن ۶۲: کمیسیون نظام
۷۶۹	کارتن ۶۳: کمیسیون خارجه
۷۷۵	کارتن ۶۴: مطبوعات جامعه ملل [کمیسیون خارجه]
۷۹۳	کارتن ۶۵: مطبوعات جامعه ملل [کمیسیون خارجه]
۷۹۷	کارتن ۶۶: کمیسیون عرایض و مرخصی
۸۰۱	کارتن ۶۷: کمیسیون داخله
۸۰۷	کارتن ۶۸: کمیسیون پست و تلگراف و فواید عامه
۸۱۳	کارتن ۶۹: کمیسیون محاسبات
۸۳۱	کارتن ۷۰: کمیسیون مبتکرات
۸۳۹	کارتن ۷۱: کمیسیون معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه
۸۴۷	کارتن ۷۲: کمیسیون کمیسیون امتیاز نفت
۸۵۹	کارتن ۷۳: کمیسیون تجدید نظر در قانون استخدام کشوری
۸۶۳	کارتن ۷۴: کمیسیون اقتصادیات
۸۷۱	

۸۷۷	کارتن ۷۵: کمیسیون تجدید نظر در نظامنامه داخلی و استخدام مستخدمین مجلس
۸۸۵	کارتن ۷۶: کمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات مجلس
۸۹۵	کارتن ۷۷: راپورت‌های واصله به هیئت رئیسه
۹۱۳	کارتن ۷۸: راپورت‌های واصله به هیئت رئیسه
۹۳۵	کارتن ۷۹: راپورت‌های واصله به هیئت رئیسه
۹۴۹	کارتن ۸۰: کمیسیون مطابع

۹۵۳	نمایه‌ها
۹۵۵	نامها
۹۸۵	جرايد و روزناها
۹۸۷	جاها
۹۹۵	سازمانها و نهادها
۱۰۰۱	مشاغل و مناصب
۱۰۰۹	متفرقه

پیشگفتار

در طی پنج سال گذشته، مرکز اسناد کتابخانه مجلس شورای اسلامی انتشار فهرس اسناد آرشیو مجلس را در اولویت کار خود قرار داده است. انتشار فهرست های مجموعه اسناد عرایض و انتخابات از این جمله است. اکنون، در راستای انجام این مهم، نخستین - حد از فهرست اسناد کمیسیون های تخصصی مجلس شورای ملی به همراه فهرست اسناد شعبات مجلس در دوره های دوم تا پنجم مجلس شورای ملی در اختیار پژوهشگران و علاقمندان تاریخ نگاری مجلس قرار می گیرد.

اسناد کمیسیون ها در زمره مجموعه اسناد پارلمانی است که تاکنون هیچ اطلاعی از آن منتشر نشده بود و در حقیقت، این دفتر، نخستین مجموعه از اسناد کمیسیون ها است که همزمان با فهرست نویسی اسناد دوره های دوم تا پنجم مجلس شورای ملی منتشر می شود.^۱ دسترسی به فهرست کمیسیون ها - که در حقیقت کامل کننده دیگر اسناد آرشیوی مجلس به شمار می آید - از عوامل مهم و ضروری تحقیق درباره کارکرد مجلس در دوره های مختلف

۱. لازم به یادآوری است که با به توپ بسته شدن مجلس اول (۲۳ جمادی الاول ۱۳۲۶) توسط لیاخوف روسی و به دستور محمدعلی شاه، تمامی اسناد و مکاتبات بایگانی مجلس از بین رفت و غارت شد.

قانونگذاری است. این اسناد در بردارنده موضوعاتی هستند که حتی در صحن علنی مجلس مجال عرضه نیافته‌اند و یا نظریات مخالف و موافقی که در منابع پارلمانی نام و نشانی از آنها نیست؛ چرا که از ابتدای برپایی پارلمان در ایران هر لایحه و طرحی که در قوه مقننه مطرح می‌شد ابتدا باید از مسیر شعبات و کمیسیون‌ها می‌گذشت و بررسی می‌شد. از این رو، می‌توان برخی از مباحث و موضوعاتی که در صحن علنی هیچ‌گاه مطرح نشدند و در کمیسیون‌ها مستور ماندند در میان این اسناد جستجو کرد.

اجزای متشکله اسناد کمیسیون‌های مجلس به شرح زیر است:

۱. صورت جلسه‌های کمیسیون‌ها
۲. گزارش‌های رایون‌ها (کمیسیون‌ها)
۳. عرایض و تلافیه‌های واسله به کمیسیون‌ها
۴. لوایح پیشنهادی دولت
۵. طرح‌های قانونی نمایندگان مجلس
۶. اسناد شعبات شش‌گانه
۷. فهرست حضور و غیاب نمایندگان در جلسات کمیسیون‌ها و درخواست مرخصی آنها

نگارندگان این دفتر، طی دو سال تلاش خود در جهت استخراج و استنساخ این مجموعه، در پی آن بودند که حاصل کار، آغازی برای پژوهش‌های بعدی درباره ساختار و کارکرد کمیسیون‌های پارلمانی در ایران گردد؛ از این رو، برای سهولت بیشتر در استفاده از اسناد، مواردی لازم به توضیح است:

۱. در ثبت و ضبط بایگانی مجلس شورای ملی بسیاری از پوشه‌های مربوط به اسناد کمیسیون‌ها شماره‌گذاری نگردیده است، به همین سبب برای هر برگ از اسناد یک کاربرگ مجزا نوشته شده، به جز مواردی که اسناد داخل پوشه به لحاظ موضوعی یکسان بوده‌اند که برای آنها یک کاربرگ تهیه گردیده است.

۲. عنوان روی هر پوشه بدون هیچ دخل و تصرفی در اسامی و جمله‌بندی آن نوشته شده است؛ در برخی از موارد که پوشه فاقد عنوان است، با توجه به محتویات داخل پوشه، موضوعی مناسب انتخاب گردیده و داخل کרוشه نوشته شده است.
۳. عباراتی که داخل کروشه نوشته شده است، استنباط نگارندگان می‌باشد.
۴. معیار تاریخی درج فهرست اسناد، بر اساس قدیمی‌ترین تاریخ بوده است.
۵. از دوره ۱۸۰۰م تا چهارم مجلس شورای ملی اسناد به هجری قمری آمده است، از دوره پنجم سبب اینکه اکثرنامه‌ها و اسناد به تاریخ خورشیدی بوده‌اند، تاریخ اسناد دوره پنجم به تاریخ خورشیدی نوشته شد.
۶. کارتن‌ها و پوشه‌هایی که دلایل مختلف در آرشیو موجود نبوده‌اند، در پانویس مشخص گردیده‌اند.
۷. از نوشتن فهرست اسناد تکمیلی موجود در یک کارتن خودداری شده، و به فهرست قبلی ارجاع گردیده است.
۸. در ابتدای هر پوشه، یک فیش حاوی اطلاعات کلی آن پوشه آمده است، به نحوی که محدوده تاریخی اسناد پوشه، تعداد کل اسناد پوشه، عنوان و ... در آن ذکر شده است.
۹. اسامی نمایندگان، وزراء، صاحب‌منصبان و اشخاص به صورت کامل نوشته شده است و سعی گردید فقط القاب اضافی مانند خان، دکتر و ... حذف شود.
۱۰. در برخی از موارد مابین اسناد یک دوره، سندی از دوره‌های دیگر آمده است و حتی ممکن است برای دوره‌های بعد باشد. این امر به دلایل مختلفی صورت می‌گرفته است که مهم‌ترین دلیل آن، ارتباط موضوعی طرح‌ها و لوایح در دست بررسی بوده است. در این موارد نیز فهرست آن سند نوشته شده، ولی در پاورقی ذکر شده که سند مذکور مربوط به دوره دیگری است.
۱۱. در ابتدای فهرست هر دوره، فهرست موضوعی کارتن‌های کمیسیون‌های تخصصی آن دوره به سبب سهولت بیشتر در کاربرد و بازیابی اسناد آمده است.

۱۲. برای استفاده و بازیابی مناسب‌تر از فهرس این دفتر، در ابتدای فهرست اسناد کمیسیون‌های هر دوره، اسامی کمیسیون‌های دائم و غیردائم به ترتیبی که در بایگانی مجلس ثبت و ضبط گردیده، آمده است و البته اسناد کمیسیون‌ها هم به همان ترتیب فهرست گردید.

در اینجا لازم می‌دانیم از حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای سیدعلی عماد، ریاست محترم کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی به سبب ایجاد فرصتی برای انتشار این مجموعه سپاسگزاری نماییم. همچنین، از تمامی همکاران مرکز اسناد، مرکز پژوهش، مدیریت انتشارات به پاس پیگیری‌های مجدانه ایشان تشکر می‌کنیم. از سرکار خانم مهربان بی‌بی به - بت حروف‌نگاری و سرکار خانم زهرا جعفری به سبب پیگیری برخی امور فنی چاپ قدردانی می‌کنیم.

ططری - شهرداری

بهارستان

مهر ۱۳۹۵